

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z wniosku E. K. i J. K.
przy uczestnictwie P. sp. z o.o. w T.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 5 grudnia 2019 r.,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy w G.
postanowieniem z dnia 12 lutego 2019 r., sygn. akt III Ca (...),

"1. Czy służebność przesyłu (art. 305¹ k.c.) obejmuje swoim zakresem jedynie uprawnienie przedsiębiorcy przesyłowego do dokonywania określonych działań dotyczących nieruchomości obciążonej (ma charakter czynny), czy obejmuje również inne ograniczenia związane z oddziaływaniem linii przesyłowej na nieruchomość obciążoną, w tym polegające na ograniczeniu właściciela nieruchomości obciążonej w dokonywaniu prawa zabudowy w strefie kontrolowanej określonej w § 2 pkt 30 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r., w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 2013 r., poz. 640)?

2. Jeżeli służebność przesyłu obejmuje swoim zakresem jedynie uprawnienie przedsiębiorcy przesyłowego do dokonywania określonych działań dotyczących nieruchomości obciążonej, to czy wynagrodzenie za jej ustanowienie powinno rekompensować uciążliwości związane z oddziaływaniem linii przesyłowej wykraczające poza ten zakres?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 26 stycznia 2018 r. Sąd Rejonowy w T. w sprawie z wniosku J. K. i E. K. przy udziale P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. ustanowił na nieruchomościach w Ś. przy ulicy R., objętych księgami wieczystymi prowadzonymi przez Sąd Rejonowy w T. o nr (...) i (...), na rzecz uczestniczki postępowania określoną w tym postanowieniu służebność przesyłu, polegającą na prawie do korzystania z podziemnej instalacji do przesyłu gazu i prawie eksploatacji tych instalacji w pasie eksploatacyjnym wynoszącym 6 metrów (po 3 metry od osi gazociągu), z jednoczesnym obowiązkiem każdorazowego właściciela nieruchomości do powstrzymania się od wznoszenia w pasie eksploatacyjnym i pasie oddziaływania o szerokości 30 metrów (po 15 metrów z każdej strony) wszelkich obiektów lub urządzeń trwale związanych z gruntem, a w pasie eksploatacyjnym z obowiązkiem powstrzymywania się od nasadzeń roślinności, która może doprowadzić do uszkodzenia sieci gazowej. Za ustanowienie takiej służebności przesyłu Sąd Rejonowy określił wynagrodzenie w kwocie 86 000 zł, które zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawców.

Sąd ustalił, że przez nieruchomości wnioskodawców przebiega gazociąg należący do uczestniczki postępowania. Powierzchnia jego pasa eksploatacyjnego o szerokości 6 metrów (po 3 metry od osi gazociągu) wynosi 153 m², a powierzchnia pasa oddziaływania o szerokości dalszych 24 metrów (po 12 metrów z obu stron pasa eksploatacyjnego) wynosi 556 m², co daje łączną powierzchnię 709 m². Taką powierzchnię Sąd uwzględnił ustalając zgodnie z opinią biegłego wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu.

Apelację od postanowienia z dnia 26 stycznia 2018 r. wniosła uczestniczka postępowania.

Uczestniczka postępowania nie zgodziła się z ustanowieniem służebności przesyłu nie tylko w pasie eksploatacyjnym, lecz także w sferze oddziaływania gazociągu. Wniosła o ograniczenie służebności przesyłu do pasa eksploatacyjnego o szerokości 6 metrów oraz o odpowiednie zmniejszenie wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy w G., rozpoznając apelację, powziął poważne wątpliwości prawne, którym dał wyraz, występując z przedstawionymi na wstępie zagadnieniami prawnymi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, że zagadnienie prawne, które zostaje przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia, musi mieć charakter abstrakcyjny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CZP 17/10, nie publ.) i budzić rzeczywiście poważne wątpliwości (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 1996 r., III CZP 91/96, OSNC 1997, nr 1, poz. 9, i z dnia 9 lipca 2009 r., III CZP 38/09, nie publ.).

Przymiotnik kwalifikujący „poważne” oznacza powinność wykazania przez Sąd pytający, że istnieją zasadnicze trudności w ich wyjaśnieniu przy wykorzystaniu przyjętych metod wykładni, zwłaszcza w sytuacji, w której możliwa jest różna interpretacja budzących wątpliwości przepisów, przy czym za każdą z możliwych interpretacji przemawiają doniosłe, w ocenie sądu odwoławczego, argumenty prawne, gdy ponadto brak jest wypowiedzi Sądu Najwyższego, odnoszących się do dostrzeżonego zagadnienia prawnego, albo, w tym zakresie, orzecznictwo Sądu Najwyższego jest sprzeczne i nie ma jednolitego i przekonującego sąd odwoławczy, stanowiska nauki prawa dotyczącego tej kwestii (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 19/12, nie publ., oraz z dnia 12 maja 2011 r., III CZP 9/11, nie publ.).

W wypadku pojawienia się zwykłych wątpliwości interpretacyjnych, sąd drugiej instancji jest obowiązany rozwiązywać je we własnym zakresie z wykorzystaniem wiedzy, jaką niosą same przepisy i ich rozumienie w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego i nauce prawa; w takich okolicznościach nie ma podstaw do formułowania zagadnień prawnych, o których mowa w art. 390 § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CZP 17/10, nie publ. oraz z dnia 29 października 2009 r., III CZP 74/09, nie publ.).

W okolicznościach sprawy nie ma podstaw do stwierdzenia, że spełnione są wskazane warunki dopuszczalności przedstawienia zagadnień prawnych Sądowi Najwyższemu.

Przedstawione przez Sąd Okręgowy wątpliwości co do zakresu obciążenia nieruchomości przesyłu i jej charakteru jako (tylko) służebności czynnej, czy też (także) jako służebności biernej, zostały już w sposób przekonujący i niemal jednolity rozstrzygnięte w judykaturze Sądu Najwyższego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 144, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2016 r., V CSK 531/15, OSNC-ZD 2018, nr A, poz. 14, z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 770/15, nie publ., z dnia 20 kwietnia 2017 r., II CSK 505/16, nie publ., z dnia 10 listopada 2017 r., V CSK 33/17, nie publ., z dnia 17 maja 2018 r., IV CSK 604/17, nie publ., z dnia 13 czerwca 2018 r., III CZP 118/17, nie publ., z dnia 31 stycznia 2019 r., III CSK 195/18, nie publ.).

W judykaturze tej, którą Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela, przyjęto, że obszar strefy kontrolowanej, o której mowa w przepisach rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. poz. 640), nie pokrywa się z zakresem obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu (art. 305¹ k.c.), ustanowioną dla gazociągu. Służebność przesyłu jest służebnością czynną. Jej ustanowienie upoważnia przedsiębiorcę do określonych działań na nieruchomości obciążonej, a ich cel ma być podporządkowany utrzymaniu we właściwym stanie technicznym urządzeń niezbędnych do wykonywania działalności gospodarczej polegającej na dostarczaniu odbiorcom energii, płynów, lub świadczeniu usług polegających na odbiorze ścieków i zapewnieniu łączności. W praktyce oznacza to upoważnienie do wejścia przez przedsiębiorcę na obciążony grunt, zajęcia go na czas budowy urządzeń, ich trwałego osadzenia na nim, a następnie upoważnienie do wchodzenia na grunt w celu podejmowania czynności niezbędnych do utrzymania, konserwacji, remontu, modernizacji, dozoru oraz usunięcia awarii. Uprawnieniu przedsiębiorcy odpowiada obowiązek właściciela nieruchomości obciążonej jego znoszenia. Wiąże się to także z ograniczeniami właściciela nieruchomości

obciążonej co do sposobu korzystania z niej i takiego jej zagospodarowania, by przedsiębiorca miał zagwarantowaną stałą możliwość dostępu do swoich urządzeń. Należące do istoty tego ograniczenia obowiązki ciążą na każdorazowym właścicielu nieruchomości. Z istoty służebności przesyłu nie wynikają natomiast żadne innego rodzaju ograniczenia właściciela nieruchomości obciążonej w jego uprawnieniach związanych ze sposobem wykonywania władztwa nad nią, a w szczególności takie, które odpowiadają przewidzianemu w art. 285 § 1 k.c. pozbawieniu możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań. Uprawnienia przedsiębiorcy w odniesieniu do obszaru objętego zasięgiem strefy kontrolowanej będące konsekwencją jej ustanowienia wykraczają wobec tego poza zakres uprawnień dający się wyprowadzić z art. 305¹ k.c. To samo dotyczy ograniczeń właściciela nieruchomości w sposobie korzystania z niej.

Gdy chodzi o problem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, to należy przypomnieć, że z bogatego i ustabilizowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż jest ono ustalane w związku z ustanowieniem na podstawie postanowienia sądu służebności przesyłu jako tytułu prawnego do korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z cudzej nieruchomości, w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń i wykonywania innych czynności. Ustawa nie wskazuje kryteriów ustalania wysokości tego wynagrodzenia, które jest, co należy podkreślić, wynagrodzeniem za obciążenie nieruchomości ograniczonym prawem rzeczowym. Oznacza to, że wynagrodzenie powinno być ustalane każdorazowo indywidualnie i dostosowane do okoliczności, w tym zakresie, charakteru i trwałości obciążenia, jego uciążliwości, wpływu na ograniczenie korzystania z nieruchomości przez właściciela, a także zmniejszenia jej wartości. Uwzględnić należy, czy urządzenia przesyłowe służą także zaspokojeniu potrzeb właściciela nieruchomości obciążonej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2012 r., II CSK 401/11, nie publ., z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12, nie publ., z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 317/12, niepubl., z dnia 20 września 2012 r., IV CSK 56/12, nie publ. oraz z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, nie publ.).

W kwestii, czy wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu może obejmować także uciążliwości związane z oddziaływaniem linii przesyłowej poza

pasem eksploatacyjnym tej służebności, w tym w zakresie strefy kontrolowanej, Sąd Najwyższy zajmuje zasadniczo stanowisko, że nie jest to wykluczone, o ile zachodzi w tym względzie związek z obciążeniem nieruchomości służebnością przesyłu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 144, i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 770/15, nie publ.) i z zastrzeżeniem, że wynagrodzenie, o którym mowa, nie może jednak obejmować takiego uszczerbku, który w związku z ustanowieniem strefy kontrolowanej podlega wyrównaniu na podstawie przepisów art. 58 ust. 2 lub art. 63 ust. 3 w związku z art. 36 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 1945 ze zm., por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 144, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 770/15, nie publ., z dnia 10 listopada 2017 r., V CSK 33/17, nie publ., i z dnia 10 kwietnia 2019 r., IV CSK 42/18, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy, uznając, że nie zostały spełnione warunki umożliwiające podjęcie uchwały, na podstawie art. 86 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 825), orzekł, jak w sentencji.

aj